

Beknopt verslag der illegaliteit in Waalre.
annex P.A.N.

In Waalre is gedurende de bezettingsjaren evenals overal elders medewerking verleend aan onderduikers. Het bezorgen van bon-kaarten, hulp aan Joden, ~~en aan onderduikers~~ ^{en h} Het verschaffen van valsche persoonsbewijzen. Er werd veelal individueel gewerkt. Men wist weinig van elkaar. Sommige personen hielden zich met een groep uit Eindhoven onledig met het onderbrengen en doorzenden van piloten van ^{de} geallieerden. ^{De voornaamste medewerkers waren F. v. D. en C. P.} Dit gebreude vaak onder de oogen der Moffen. Als bijzonderheid kan hierbi worden gemeld dat de piloten vaak ondergebracht werden bij alleenwonende, moedige dames als bv. de dames v.M. en Mevr. v.D.C. Ook verschillende boeren hielpen bij het onderbrengen en herbergden soms vliegeniers boven de varkensstal. Later werden de piloten ondergebracht in een hutje in het park dat toebehoorde aan de Eerw. Zrs. van het BinnenGasthuis te Eindhoven. Daartoe werd door een der ondergrondse leden toestemming gevraagd aan Moeder Overste met een ~~xxxxx~~ Zusters, die haar van advies moest dienen. Het was wel typisch dat de Eerw. Zr. E. Oostenrijksche van geboorte was en hiertoe haar toestemming moest geven. Toen op een avond 2 transporten piloten uit Waalre vertrokken, werd het laatste bij Tilburg aangehouden. De S.D. kwam toen op de hoogte van de schuilplaats te Tilburg en zoo werd het heele zaakje door de S.D. ontdekt en opgerold. Vele arrestaties werden dezelfde nacht nog in Eindhoven en Tilburg verricht.

Tijdens de terugtocht van de geslagen Duitse troepen door Brabant, werd de illegaliteit ^{ook in Waasland} gebundeld en werd er onder leiding van de P.A.N. een comité gevormd waarin vele illegalen zitting hadden. Deze vergaderden vele malen om gereed te zijn met de organisatie van het bestuur wanneer de Duitschers ons dorp hadden verlaten. De oud-militairen werden opgeroepen er werd getracht des nachts wapens uit omgiggende plaatsen te verkrijgen. Er werden reeds voor de bevrijding Duitschers krijgsgevangen gemaakt, die onderdak vonden in een fabriek in het dorp. Reeds voor de bevrijding werd getracht enkele vooraanstaande misdadigers te arresteeren, deze poging gelukte met de gevaarlijke kapitein der Staatspolitie Iousberg en mislukte bij de gehate dorpsgenoot Jan v.d. Meerakker, alias Jantje Pap. Direct na de bevrijding werd de arrestatie van gevaarlijke en verdachte elementen met kracht ter hand genomen. Een groot aantal personen werd gearresteerd. Vergissing kwamen natuurlijk ook voor, o.a. werd een verdachte gearresteerd waarvan later bleek dat hij zelf Joden in zijn huis verborgen gehouden had. Deze werd daarop direct vrijgelaten. Direct werd daarna in het dorp een "Volkstribunaal" opgericht dat onder leiding stond van Mr. J.W. ^{biigestaan} ~~gevestigd~~ door het hoofd der school ^{de Heer} J.B. en een zeer geziene burger de Heer J.v.G. Dit "tribunaal" besliste (na getuigen gehoord te hebben) direct over het al dan niet vrijlaten der verdachte elementen. Een groot aantal personen, waartegen men geen bewijzen kon vinden, enkel gearresteerd op verdachtmakingen, werden losgelaten. In samenwerking met de commandanten van de P.A.N. in Aalst werd aan Maj.

rond Tilburg. Twee leden der P.A.N. nl. J.K. en J.L. togen op het oorlogsp
Voorzien van de noodige papieren werden zij door de Engelschen doorgelaten
door de voorste linies, waarna zij naar Tilburg trokken. Voorbij Hilvaren-
beek werden zij echter onder vuur genomen door enkele Duitse scherp-
schutters, die zich verscholen hadden in de boomen. Van ongeveer drie uur
den namiddag hebben zij toen gelegen in een sloot en wanneer zij zich bewo
begonnen de Mofsen te vuren. In den nacht wisten zij te ontkomen en kwamen
weer via de Engelsche linies in Waalre.

*mede door
toewerking
van de
multigen
beest der
Moffen
hefken*
Eenige dagen laten herhaalden zij hun pogingen via Turnhout. Daar aangekom
werden zij echter door de Secret Service gearresteerd en ~~als~~ verdacht van
spionage, maar een concentratiekamp bij Antwerpen overgebracht. Het heeft
bijna veertien dagen geduurd voordat de P.A.N. in Waalre en de Intelligence
Service in Eindhoven erin slaagde hen op vrije voeten te krijgen. Het los
laten was bovendien meest te wijten aan zijn eigen verklaringen.

inmiddels opgetere
Hoewel er natuurlijk ook onder de leden der P.A.N. waren die relletjes
veroorzaakten, kan men zeggen dat de bevrijding van Waalre zonder ongelukke
is verlopen. Er werden geen mannen geslagen of vrouwen kaalgeschoren.
De arrestaties verliepen ordeftjk en rustig. Bijzondere heldenfeiten hebben
niet plaats gehad. Dit was ook wel te wijten aan het feit dat Waalre
niet langs een hoofdweg ligt en er dus slechts weinig troepen doorkwamen.
Militair Gezag heeft zich dan ook tegenover de commandanten van Aalst en
Waalre meermalen waardeerend uitgelaten over het verrichtte werk.

Tijdens de eerste dagen na het bombardement op Eindhoven kwamen ongeveer 2.500 inwoners van Eindhoven onderdak zoeken in onze gemeente. De eerste avond van het bombardement arriveerden er al ongeveer 1000. Hierdoor kwam de voedselvoorziening van het dorp in gevaar. In samenwerking met een aantal burgers organiseerde de P.A.N. te Waalre toen een distributie, waarbij aan alle vluchtelingen reeds de eerste avond ongeveer 1000 rantsoen warme maaltijden werden verstrekt. De eerste dagen daarna toen ongeveer 2.500 vluchtelingen in ons dorp onderdak zochten, werd door de P.A.N. in samenwerking met bovengenoemd comité een distributie in elkaar gezet, waarbij aan allen telkens volledige maaltijden konden worden verstrekt. Bij de boeren werd de melk en aardappelen gehaald, eenige leden der P.A.N. reden dagen rond met een wagen om meel, erwten enz. bij elkaar te brengen. Kortom ondanks de schaarste aan alle etenswaren, aan verwarming en accommodatie werd in die dagen aan alle vluchtelingen op vaste tijden drie maal per dag een volledige maaltijd verstrekt.

Uit het comité der Eindhovenaren is zelfs later de gedachte naar voren gebracht om de gemeente Waalre hiervoor t.z.t. een blijvende herinnering aan te bieden uit dank voor de door burgers en P.A.N. verleende hulp, welke inderdaad uitzonderlijk goed georganiseerd werd.

Ook werden tijdens de eerste dagen door leden der P.A.N. patrouille diensten gehouden in samenwerking met Britsche troepen om achtergebleven Duitschers onschadelijk te maken.

Waalre

De arrestatie van Lousberg, berucht kapitein der
Staatspolitie gedurende de oorlogsjaren.

Toen de Duitschers in Augustus 1944 in wanorde uit Frankrijk terugtrokken, waren de commandanten van de P.A.N. te Aalst en Waalre reeds plannen aan het beramen hoe men erin zou kunnen slagen de gehate N.S.B.'ers, welke in de gemeente Waalre woonachtig waren, te arresteeren, voordat zij de beenen konden nemen met hun Mofvriendj. De voornaamste onder hen waren de kapitein der Staatspolitie Lousberg, de burgemeester van Waalre N.S.B.-er Schregardus, en de beruchte Jan Pap, alias Jan van de Meerakker, handlanger der S.D. J.P.

Verschillende plannen werden gemaakt en weer verworpen. O.a. probeerde men Jan Pap op te ruimen met de ^{N.S.B.} burgemeester via een bekende knockploeg uit Eindhoven (Strijpt); de tijden waren echter niet geschikt om de beide heeren op een afdoende manier te laten verdwijnen zonder dat er represaille van de Duitschers te verwachten waren en dus wachtte men rustig de tijd af dat de Duitschers de macht niet meer zouden kunnen handhaven en men dan van de wanorde gebruik kon maken, genoemde heeren te arresteeren.

De dagen die Dolle Dinsdag voorafgingen, waren dus voor de commando's Aalst en Waalre dagen van spanning en voorbereiding. Ondanks het feit dat men hier en daar enkele wapens vandaan kon halen, waren de ondergrondse in deze gemeente over het algemeen ~~slacht~~ ~~en~~ absoluut onvoldoende bewapend om reeds gewapenderhand te kunnen optreden. Er werd dus besloten de heeren met een krijgslist te verschalken en zoo mogelijk snel achter slot en grendel te sluiten.

De commandanten besloten dus ieder voor zich een plan te maken en zoo mogelijk uit te voeren. Kapitein Lousberg voelde echter ~~wanneer hij~~ reeds dat het spel verloren was en stelde zich in verbinding met een der geestelijken van het dorp, de ijverige kapelaan B., om ~~op deze wijze~~ langs deze weg te kunnen ontsnappen aan arrestatie.

Natuurlijk waren de commandanten van Aalst en Waalre ~~uitnemend~~ op de hoogte van het doen en laten van ~~de~~ de beruchte kapitein en telkens bracht men ^{hen} dan ook op de hoogte door verspieders waar hij verbleef.

De commandant van Waalre stelde zich daarop in verbinding met de kapelaan en bood hem aan Lousberg tot na de bevrijding veilig op te bergen zonder dat hem eenig leed zou geschieden. De kapelaan beloofde daarop deze hoedschap over te brengen.

Intusschen werden er overal in de gemeente ^{Duitsche} soldaten ingekwartierd in de hoop dat dit armzalige restantje van het fier ^{Duitsche} leger den vijand nog zou kunnen teruggedrijven. De commandant van Waalre wist echter van inkwartiering vrij te blijven door voor te wenden dat er besmettelijke ziekte heerschte in zijn huis, waardoor het dus altijd mogelijk zou zijn Lousberg in zijn eigen huis onder bewaking te houden, hoewel er eenig gevaar aan verbonden was. De Duitschers woonden nl. bij zijn buurman en liepen den geheele dag rond het huis en door de tuin.

Op een der dagen begin September toen alles 's nachts in diepe rust was, werd er plotseling luid en doordringend gebeld. Nog steeds was er de angst voor razzia's en dus ging de vrouw van de commandant naar beneden om te zien wie er was. De kapelaan stond daar aan de deur en vroeg naar de commandant. Toen deze naar beneden kwam, zei hij dat hij iemand bij zich had die onderdak zocht, waarop de deur werd opengemaakt en Lousberg in uniform van kapitein der Staatspolitie met een revolver in zijn hand de deur binnenstapte. Hij keek daarbij angstig door de slecht verlichte gang en vroeg dreigende met zijn wapen: "Ben ik hier niet in een val gelokt." De kapelaan stelde hem hierop gerust en men ging gezamenlijk naar de kamer Lousberg nog steeds met zijn revolver in zijn hand.

Ook de commandant stelde Lousberg gerust en zei hem dat hij hier veilig en goed verborgen zou blijven, want dat niemand ~~wist dat men~~ iets wist van zijn schuilplaats. (Hiermee was dan ook de volle waarheid verteld)

Des nachts sliep Lousberg met zijn revolver onder zijn hoofdkussen hetgeen de vrouw des huizes niet erg prettig vond en dus werd zijn revolver hem afgenomen. Lousberg bleek de zaak echter nog niet te vertrouwen en men ontdekte dat hij in het vervolg sliep met een lang jachtmes onder zijn kussen. Ook dit werd hem dus afgenomen.

Niemand van de dorpsgewoners wist waar Lousberg was, behalve de commandant van Aalst werden van het succes op de hoogte gesteld. De woning werd door de commandant van Waalre zelf bewaakt en de koeriers kwamen telkens opnieuw aan de woning berichten zenden ~~van de omstandigheden~~ van de vooruitgang der geallieerden. Ook werden er voortdurend wapens het huis binnengebracht, zoodat Lousberg eindelijk bemerkte dat hij bij de duivel te

